

Skolforskningspodden avsnitt 11: En tillgänglig lärmiljö för alla i ämnet idrott och hälsa

- INFORÖST 1: Praktiknära skolforskning – vad är det?
- INFORÖST 2: Vad finns det för forskning inom just ditt ämne?
- INFORÖST 3: Undervisning på vetenskaplig grund – hur gör vi?
- INFORÖST 4: Välkommen till Skolforskningspodden. I dagens avsnitt pratar vi om en tillgänglig lärmiljö för alla i ämnet idrott och hälsa. Vi har med oss två lärare som diskuterar hur man kan arbeta med relationsskapande och varför det är viktigt för elevernas gemenskap och delaktighet. Vi diskuterar också struktur och stöd i undervisningen och får goda exempel på hur man kan arbeta med att få alla elever att tro på sin förmåga i ämnet. Dagens gäster är Linn Hallner vid Säröskolan i Kungsbacka kommun och Henrik Roos vid Presseskolan, även den i Kungsbacka. Programledare är Alva Appelgren.
- ALVA: Hej hej! Den här översikten som vi ska prata om idag handlar om att som lärare i ämnet idrott och hälsa arbeta med att tillgängliggöra lärmiljön. Översikten har ett fokus på elevers sociala samspel och utgår från elever som möter svårigheter i det sociala samspelet, oavsett om de har en funktionsnedsättning eller inte. Jag har faktiskt arbetat som projektledare med den här översikten, där vi har varit en stor projektgrupp med medarbetare från Skolforskningsinstitutet och SPSM. Det har varit ett samarbete. I det här arbetet har även forskare och lärare varit med och bidragit, och i dag har vi med oss lärarna Henrik Roos och Linn Hallner som är två av de tre lärare som har granskat den här översikten och känner till innehållet. Välkomna till Skolforskningspodden.
- HENRIK: Tack så mycket.
- LINN: Tack så mycket.
- ALVA: Ja. och i resultaten till den här översikten beskrivs tre teman som handlar om att skapa tillitsfulla relationer, att arbeta med struktur och stöd och att främja ett utvecklande klimat i ämnet. Jag vill gärna prata mer om resultaten och diskutera hur de kopplar till lektionerna i ämnet idrott och hälsa. Så jag tänkte att vi börjar med relationsskapande: hur kan lärare i ämnet idrott och hälsa arbeta med det här temat som handlar om relationer

mellan elever, men även mellan elever och lärare och varför är relationsskapande så viktigt för elevers gemenskap och delaktighet? Vad säger du Henrik?

HENRIK:

Jag tänker att det viktigaste att ta med sig i början är ju att jag som lärare är den som är ansvarig för att skapa förutsättningarna för ett relationsskapande. Och tänker jag mig då, det här relationsskapandet mellan mig och eleverna, så känner jag att det är viktigt att eleverna ska känna en trygghet i undervisningen. Att tidigt få veta vad som förväntas av dem och även vad de kan förvänta sig utav mig. Det kan till exempel vara att man kommer i tid till lektionerna. Att jag som lärare är väl förberedd och har en tydlig planering av lektionen. Vilket i sin tur medför att eleverna känner att de vet och förstår i förväg vad vi ska göra och hur det ska gå till, men också varför vi gör det. Jag tror att du som lärare – om du ska skaffa dig en bra relation med eleverna så tror jag även att vi ska vara intresserade för människan. För då blir också relationen till eleverna annorlunda, oftast positivare än om man enbart fokuserar på att lära ut en massa kunskaper till eleverna du möter.

Men det är ju också så i vårt ämne att parallellt med det här så ska du ju även då se till att eleverna i början får möjlighet att lära känna varandra. Jag har ju en erfarenhet som mellanstadielärare, fyra till sex. När jag börjar ha eleverna i fyran så kommer de ju från olika klasser som är sammansvetsade och då är det viktigt att man i de första mötena, att de lär känna varandra och så är det väl med alla arbetsplatser. Vi som vuxna också. Man jobbar mycket med teambuilding och i det så svetsar man ju samman gruppen. Det kan vara samarbetsövningar, lekar och sådant, där eleverna får se varandras likheter och olikheter, och även vilka styrkor som det här för med sig. Men också vilka utmaningar som kan uppstå. Kan man då se de här olika personligheterna i vårt ämne så kan det också öka förståelsen och även empatin för varandra. Kommer man in i det i grunden så tror jag du har en trygghet i dina relationer att du kan prata om saker och ting. Och där är kommunikation en viktig framgångsfaktor tycker jag. Man lyfter saker där man förklarar att de här momenten kan vara svåra för en del och att man då har det här stöttande, uppmuntrande klimatet. Att man minskar stressen och oron hos eleverna och även då att de här eleverna känner att de får stöttning av klasskamraterna.

LINN:

Ja, men jag håller med Henrik i det han säger och jag tycker det är så viktigt att som lärare vara lyhörd och nyfiken på eleverna. Och på deras upplevelser av aktiviteter och moment som vi tränar på lektionen och att där ha den här raka och öppna

kommunikationen, och vad som fungerar och vad som kanske inte fungerar lika bra. Att eleverna där känner att de har inflytande i min planering och att vi tillsammans skapar någonting bra som funkar för alla. Det tycker jag är jätteviktigt.

ALVA: I den tid vi lever nu är ju det sociala inte lika självklart och som lärare behöver ni ju ibland bedriva lektioner på distans. Det här kan man ju relatera till resultat i översikten som beskriver hur viktiga relationer är och att alla ska känna att de är en del av gemenskapen, det som ni är inne på. Och i en del studier som publicerats nu under pandemin har man ju sett att i andra länder så visar det sig att elevers fysiska aktivitet har minskat under pandemin och att man behöver göra förändringar som kan påverka då för elever, och bland annat för de som möter svårigheter i det sociala samspelet. Utifrån er erfarenhet, hur upplever ni att det är att arbeta nu under pandemin? Tycker ni att det är svårare att få med alla i gemenskapen? Och då tänker jag då särskilt på översiktens deltagare, elever som möter särskilda svårigheter i det sociala samspelet.

LINN: Jo, jag kan ju bara tänka utifrån de senaste veckorna här, för jag som jobbar på högstadiet har fått bedriva distansundervisning för första gånger och absolut upplever jag en utmaning i att få med alla i den här gemenskapen. Men att där försöka hitta sätt att ändå se alla elever är så himla viktigt. För det är ju inte alla som vill visa sig på skärmen eller vara med i den stora möteschatten som vi alla har. Utan att där försöker i alla fall jag hitta små privata chattforum där jag kan sitta och prata med varje enskild elev och det tycker jag har fungerat bra, men absolut är det en svårighet, att verkligen se alla och bekräfta alla under lektionen. Så det är inte optimalt men man får försöka.

ALVA: Vi ska gå vidare till ett annat utav översiktens resultat som handlar om temat om struktur och stöd. Det tar upp det här med förutsägbarhet och att man kan använda olika sätt att förklara på, det kan till exempel handla om bildstöd men det finns många olika sätt. Och att alla ska veta vad som ska ske för att minska oron. Och det här temat det handlar ju också om att erbjuda valmöjligheter och presentera uppgifter på olika sätt och så. Ni har ju varit inne på det här lite grann men kan ni ge exempel på hur ni arbetar med information om till exempel kommande lektioner eller undervisningsmoment och så?

LINN: Jo jag tycker ju det här begreppet, lektionens förutsägbarhet, är så himla beskrivande. Så vill vi verkligen att det ska bli, eller att det ska vara. Och så jag tänker i alla fall är att inför varje lektion så brukar jag alltid skriva ut i elevens privata schema där de ser

alla sina lektioner, under då idrottslektionen, vad det är vi ska göra för moment. Och ibland har jag med kanske om det är några regler om det är någon specifik lek vi ska göra. Det kan också vara ett litet filmklipp, hänvisning till något YouTube-klipp som visar en övning. Så det kan vara lite blandad information som jag tror att eleverna vill veta. Sen är det ju inte alla elever som tittar på det här. Jag kan ju ändå få tio frågor under samma dag: Linn vad ska vi göra på idrotten idag? Och jag gillar ju att få de här frågorna, för det är ju då man kan skapa den här relationen med eleverna när man träffar oss och pratas vid. Men för några så är det väldigt viktigt med den informationen innan lektionen, för att känna en trygghet och en känsla av kontroll. Och det här är ju också information som föräldrarna kan se hemma och då kan de samtala med sitt barn om vad vi ska göra på lektionen och vara förberedd, och det skapar en bra förståelse om vad vi ska göra. Så det tycker jag är väldigt viktigt, att ha de här tydliga rutinerna men också hur vi startar lektionen, att alla vet att ja, men vi börjar alltid med att sitta på läktarn, man har sin plats där. Vi går igenom lektionen och att alla vet vad som förväntas och vad vi ska göra.

ALVA: Det är tydliga exempel på precis det som översiktens resultat tog upp. Hade du Henrik någonting som du ville lägga till här?

HENRIK: Ja, vi jobbar ju mycket med att man skickar veckobrev som mentor hem till klassen, just om vad som händer under veckorna som kommer och så. Och där har jag väl fallit in i att jag gör ett eget veckobrev i idrott. Om eleverna pratar hemma om ämnet med sina föräldrar så leder det oftast till någonting positivt, att de kommer förberedda, för i de flesta fall så är ju föräldrarna väldigt engagerade och de ställer ju upp på det här med att prata där hemma. För det är inte alltid att du kanske själv som lärare har den möjligheten och då har du den kommunikationen. Och då kommer man också tillbaka till det vi pratade om i början, om det här med relationsskapande. Att har du den kulturen och den strukturen, att om du jobbar på det sättet så bygger du också upp ett förtroendekapital som är väldigt positivt. Det här med veckobrev, att förklara vad man gör och framförallt syftet, Det finns också forskning som visar att om elever vet varför man gör det så blir det en högre måluppfyllelse och kunskapsutveckling på det.

ALVA: Har man tid till det här? Vad säger du Linn?

LINN: Jag tycker att man sparar in den tiden. Att det tar inte så mycket tid för mig, för jag vet ju exakt vad vi ska göra så jag tycker att man vinner mer på det, även om det bara är ett par elever som

läser det så är det de eleverna som har störst behov av det. Det tycker jag bara är en vinst för oss alla, och det blir ju en rutin för mig också. Så jag ser inget hinder eller tidsmässigt problem med det.

HENRIK: Det är absolut värt det. Jag håller med Linn i detta. Du tjänar bara på det även om det i början tar lite tid. Men det får du igen.

INFORÖST 5: Du lyssnar på skolforskningspodden – Där undervisning och forskning möts.

ALVA: Ja, precis. Och det här med att skapa ett positivt klimat. Det hänger ju även samman med det tredje temat som beskriver vikten av att arbeta med ett utvecklande klimat. Det beskriver forskning från översikten som tar upp vikten av att utgå från elevers perspektiv och att vara lyhörd. Att ge tid till att pröva olika övningar och att ämnet, som du var inne på Henrik, att det kan upplevas väldigt kravfyllt och prestationsorienterat. Det beskriver även hur viktigt det är att elever också lyckas och tror på sin förmåga i ämnet. Och då tänkte jag på det här, hur arbetar ni med att få elever att tro på sin förmåga i ämnet idrott och hälsa och ja, vad har ni för reflektioner?

HENRIK: Jag tror det är en väldigt viktig utmaning, att man bidrar till att alla elever får en positiv självbild och att man känner sig tillräcklig. Jag tror att vi har en jätteviktig roll i att lyfta fram vad de riktiga värdena är i undervisningen. Och det är ju att hitta vägar att må bra och undvika den här prestationsångesten, som även kommer fram i rapporten. Det går att göra förövningar, att man inte kanske hoppar direkt till den färdiga övningen och då känner man också en helt annan utveckling än att man ska börja från noll och ta sig till hundra på en gång. Då är det väldigt lätt att man känner en negativ stress kring detta. Och att man som lärare inte heller fokuserar på den färdiga övningen utan vad det är du faktiskt jobbar med i det här. Det är ju också den här känslan av att klara någonting. Det är ju fantastiskt i vårt ämne tycker jag, när man ser de här ögonen på elever som bara wow, nu fixade jag det! Som på en lektion i dag, att stå på händer, eller det kan vara en kullerbytta eller vad som helst. Och att då ha jobbat med de här olika bitarna på vägen, det tycker jag är fantastiskt.

LINN: Det är ju så viktigt med den här uppmuntran under lektionerna. Både från mig som lärare men också från eleverna sinsemellan. Att de peppar varandra. Att vi skapar det klimatet tillsammans och att alla elever får möjligheterna att lyckas utifrån deras förutsättningar. För att då bygga självförtroende, självtillit och

inte heller glömma att ge tid som behövs så att man inte skyndar igenom övningarna. För precis som Henrik berättar så jobbar vi ju mycket med att bryta ner övningar för att kunna nå upp till slutprodukten, och att det då finns tiden till att också hinna lära sig. Det tycker jag många elever brukar vara så stressade över. De tror att de ska kunna allting med en gång, men då hade du ju inte behövt gå i skolan om det hade varit på det viset. Så att tid är också viktigt skulle jag vilja säga.

ALVA: Utifrån innehållet i den här forskningsöversikten så har vi ju även några reflektionsfrågor. Jag tänkte läsa upp några av dem här. Vad kan man göra för att främja ett gott samarbete mellan eleverna och när upplever eleverna att de ingår i en social gemenskap? Hur kan jag uppmuntra och bekräfta alla mina elever i deras lärande och utveckling? Är eleverna trygga med vad de ska lära och vad som sak ske under lektionen, eller kan jag tydliggöra övningar, moment eller den information som ges? Välkomnar jag mina elevers förslag och synpunkter och vad gör jag i praktiken för att skapa förändring? Och nu undrar jag här, har ni någon favoritfråga som ni skulle vilja diskutera bland kollegor? Och i så fall, vilken och varför?

LINN: Jag tycker att det är svårt att välja ut en favoritfråga för jag tycker alla är viktiga att diskutera, och att hela skolan är med och diskuterar dessa frågor. För det är ju ingenting som man bara behöver applicera just i idrottsämnet utan faktiskt i alla skolämnen. Där har alla ett ansvar. Så väldigt bra frågor att ta med sig och jobba med som utvecklingsområde på skolorna, tycker jag.

HENRIK: Jag håller med Linn till 100 procent, men den här med elevinflytande, den här fjärde frågan. Den ibland kan komma lite i kläm och lite underskattat. När man har vissa enkäter och så, då är det oftast så att eleverna själva inte känner att de har något inflytande, medan vi som träffar dem tycker att men det har ni ju visst. Och då kanske det är så att vi måste bli bättre på att i stället förklara, dels ordet inflytande, att förklara det för eleverna, vad innebär det egentligen? Jag har goda erfarenheter och jag känner att det här ju viktigt att man som lärare faktiskt är lyhörd, som Linn även nämnde tidigare, för elevernas idéer. Jag vet att takt och rytm har ju varit ett område som många elever känner att nu har det dykt upp nya digitala delar som Just Dance och man kan göra egna danser, medan man kanske själv är mer formad i att ja, läraren håller i bugg eller läraren ska ha schottis. Att man då faktiskt tänker ja, här kommer de med förslag och egentligen så är det ju samma sak. Det är ett annat sätt att visa takt och rytm, och känner de sig intresserade och trygga med det så tycker jag

att då måste man så här ja, då kör vi på det. Och i det här fallet har funkat kanon. Jag tycker snarare själv att det är jätteroligt. Det skapar även mig möjlighet att på ett annat sätt vara delaktig i mina elever och hjälpa dem.

LINN:

Jo, jag vill inflika där om just elevinflytande. Det är ju utvecklande för mig också och jag har ibland haft små överenskommelser med vissa elever som just har lite extra behov av att få mer kontroll och känna sig trygga inför lektionerna. Att de kan komma lite i förväg till lektionen när schemat funkar, och att då tillsammans med mig när jag plockar fram redskap, skapa kanske en hinderbana, vad det kan vara. Komma med lite input, lite synpunkter: ja men Linn, vi kanske ska testa att göra så här på den här stationen och att jag då kan ta till mig och ja men det var en bra idé, det kanske vi kan göra lite senare, så att de känner att de är med. Det tycker jag bara är väldigt roligt, men att där vara tydlig med att det här är ramarna som vi har att förhålla oss till, det är det här lektionen syftar till. Hur kan vi då göra det?

ALVA:

Tycker ni att översikten kan vara då relevant för andra än lärare? Och i så fall vilka skulle ni önska läste den här översikten?

HENRIK:

Jag känner, när jag läste den så kände jag ju att det här är ju någonting som absolut berör vårt ämne, men även skolan som helhet. Och det var roligt på ett sätt, för på vår skola har vi precis startat ett projekt som gäller alla. Det vill säga genomsyrar all personal som jobbar med barn, fritids, förskolepersonalen och även med vanliga lärare och så. Just angående ledarskap. Och de här bitarna just med tillgänglig lärmiljö där det både är den fysiska, pedagogiska och sociala, är bitar som vi har jobbat med nu i snart två år. När den här rapporten kom så kände man åh, ytterligare forskning som stöttar upp det här som vi jobbar med. Så jag ser verkligen att den här kan användas inom fler områden än bara inom idrottsämnet, och att den lyfter viktiga delar som vi alla kan vinna på. Som gör att hela skolan och hela verksamheten stärks tillsammans, och det tror jag är väldigt bra idag.

LINN:

Jag tänker också på just den fysiskt tillgängliga lärmiljön, ansvaret för hur vi bygger skolor idag, som idrottshallar, omklädningsrum, utemiljön. Att den också är anpassad och skapar förutsättningar för elevernas lärande, och att det också är viktigt att ta till sig, som en idrottshall. Att det är bra ljudisolering, ljuddämpning just för elever med lite sensoriska utmaningar. Att det är också viktigt att tänka på. Den fysiska lärmiljön.

- ALVA: Ja, bra att ni tar upp det också. Både fysik, social och pedagogisk lärmiljö. Det är så väldigt mycket som innefattas, och i den här översikten, det är många studier som man har gått igenom. Och det här ju ett jättejobb som är gjort utav många och ni har ju varit med och granskat översikten och jag vill tacka för era synpunkter och i det arbetet, och också nu i podden, för att ha bidragit med goda exempel och mer konkret hur man faktiskt kan jobba med det. Så stort tack Henrik och Linn för att ni har varit med idag.
- LINN: Tusen tack.
- HENRIK: Tack själva.
- INFORÖST 6: Du har lyssnat på skolforskningspodden. En podd där undervisning och forskning möts. Vi finns också på webben, skolforskningsportalen.se